



# Mission Archéologique Franco-Indienne au Ladakh: historique de la mission et bilan de la première campagne



**GERDA HENKEL  
STIFTUNG**

Laurianne Bruneau et Martin Vernier  
Journée d'études sur l'archéologie et les arts du Ladakh  
CRCAO-UMR8155,  
Collège de France, Paris  
3 juin 2014





Centre de recherche  
sur les civilisations  
de l'Asie orientale



[Accueil du site](#) > [Fiches Programmes](#) > [Programmes Tibet](#)

## Archéologie, arts et culture matérielle du monde tibétain

**Responsables :** Laurianne Bruneau (EPHE), Matthew Kapstein (EPHE) et Françoise Pommaret (CNRS).

**Membres titulaires :** Charles Ramble (EPHE)

**Membres associés :** Mechtild Mertz (Kyoto University)

**Doctorants :** Quentin Devers (EPHE) ; Charles Manson (EPHE) ; Nils Martin (EPHE)

**Collaborateurs :** Mark Aldenderfer (professeur, Université de Californie) ; Brandon Dotson (Université de Munich) ; Harald Hauptmann (professeur émérite, Académie des Sciences et Humanités de Heidelberg) ; Amy Heller (tibétologue et historienne de l'art, professeur associé, Center for Tibetan Studies, Sichuan University) ; Agnieszka Helman-Wazny (Université de Hambourg) ; M. Ashraf Khan (directeur du Taxila Institute for Asian Civilisations, Université Quaid-i Azam, Islamabad) ; Luca M. Olivieri (Université de Bologne ; Directeur de la Mission Archéologique Italienne au Pakistan-Swat) ; S.B. Ota (préhistorien, directeur régional, Archaeological Survey of India, Bhopal) ; Martin Vernier (archéologue indépendant, Suisse) ; Sam van Schaik (British Library, Londres) ; Tara Sharma (conservatrice de patrimoine indépendante, New Delhi) ; Kuenga Wangmo (conseillère pour le Sherubtse College, Royal University of Bhutan).

### Présentation du programme

Ce programme unique au niveau international propose de développer un domaine de recherche prometteur des études tibétaines, à savoir l'analyse matérielle des monuments et des objets. Si l'iconographie, le style, la fonction ou encore l'usage des œuvres ont fait et font l'objet de diverses

Le Bon et les traditions  
dites autochtones et  
archaïques

Savoir et pratique des  
milieux lettrés tibétains

Rituel, modernité et  
politique au Tibet et  
dans les régions  
périphériques

Histoire moderne des  
sociétés tibétaines

Bhoutan. Histoire,  
langue et traditions  
orales

Archéologie, arts et  
culture matérielle du  
monde tibétain

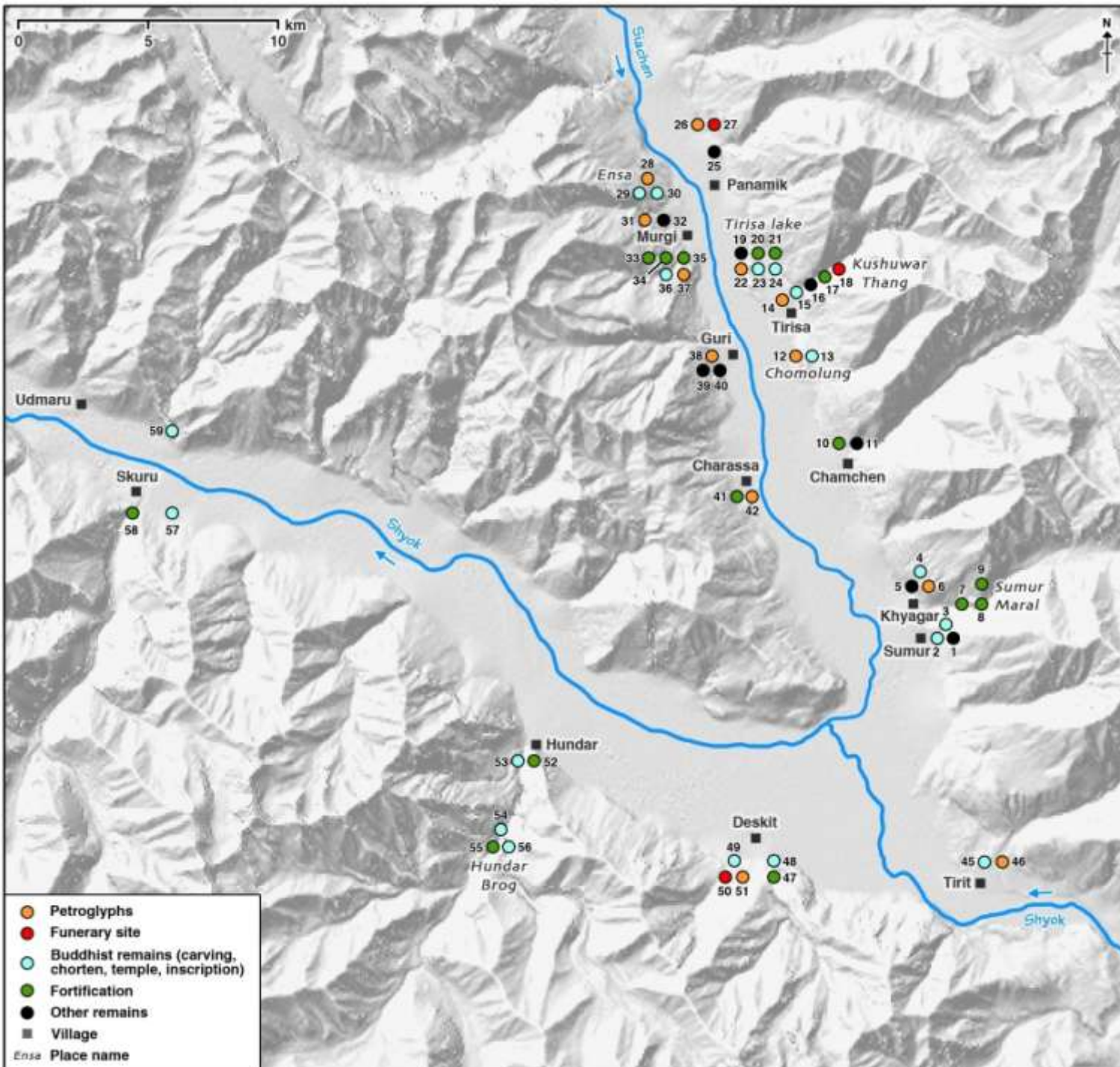
|                                 |
|---------------------------------|
| Présentation                    |
| Membres                         |
| Programmes de<br>recherche      |
| Coopérations<br>internationales |
| Événements                      |
| Séminaires                      |
| Publications                    |
| Documentation                   |
| Ressources numériques           |
| Revues                          |

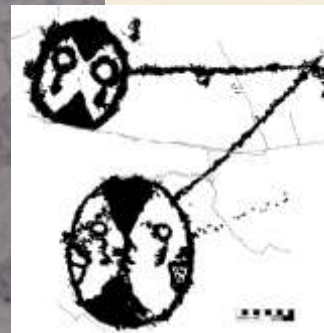


## La Nubra, voie de passage vers l'Asie Centrale (du Néolithique à l'époque médiévale)









Murgi



Tirisa





Sumur



Deskrit









SUMUR Old village

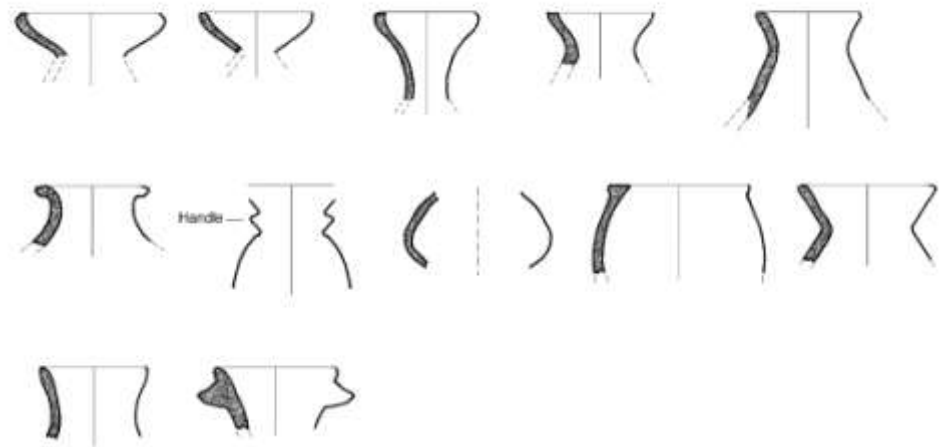


SUMUR Ruined Chrotens

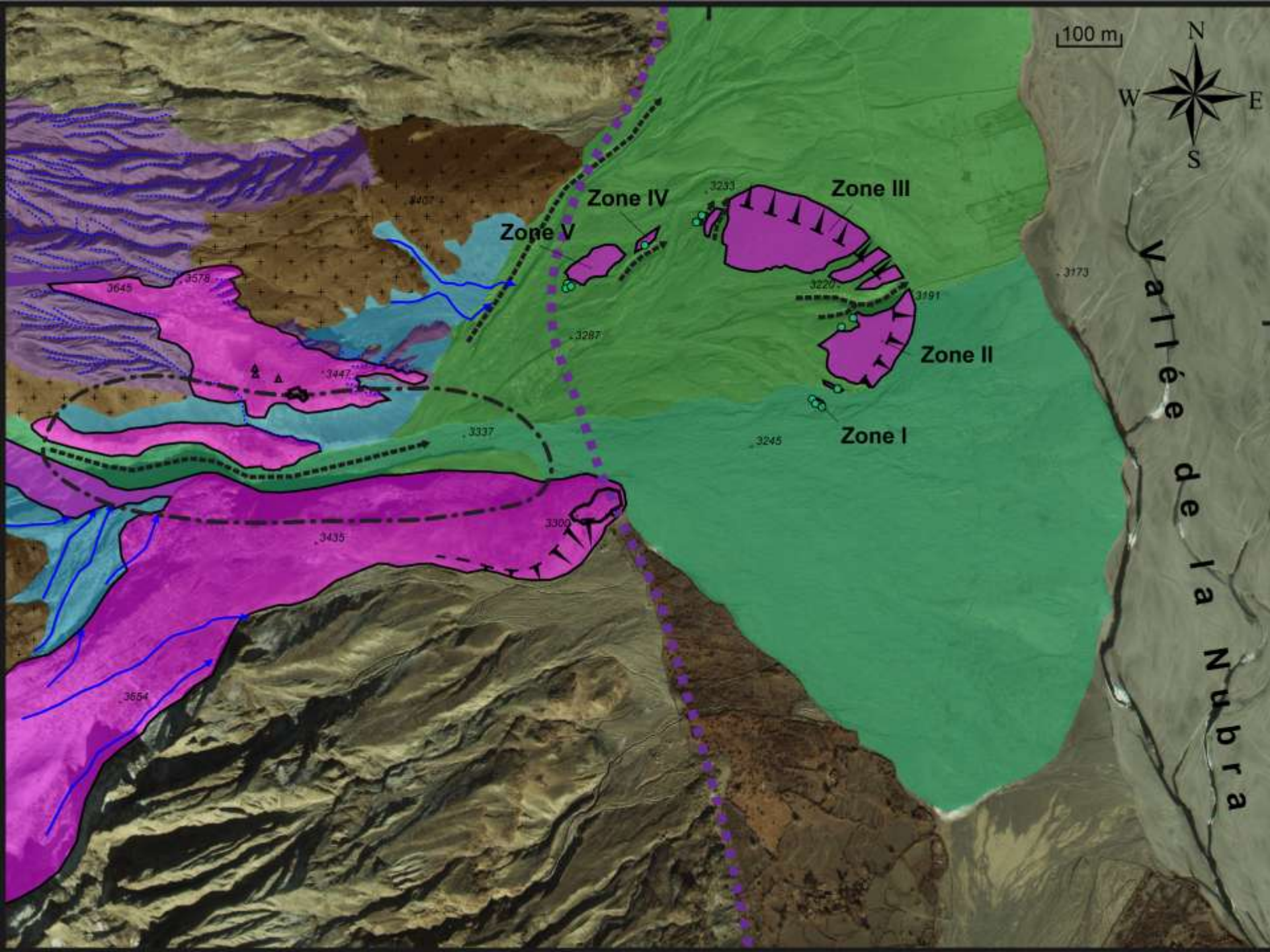


PANAMIK Village D

N / SUM  
Sumur











Chorten principal • Tombes

• Inscription

Village fortifié

• Outils lithiques

Tombes

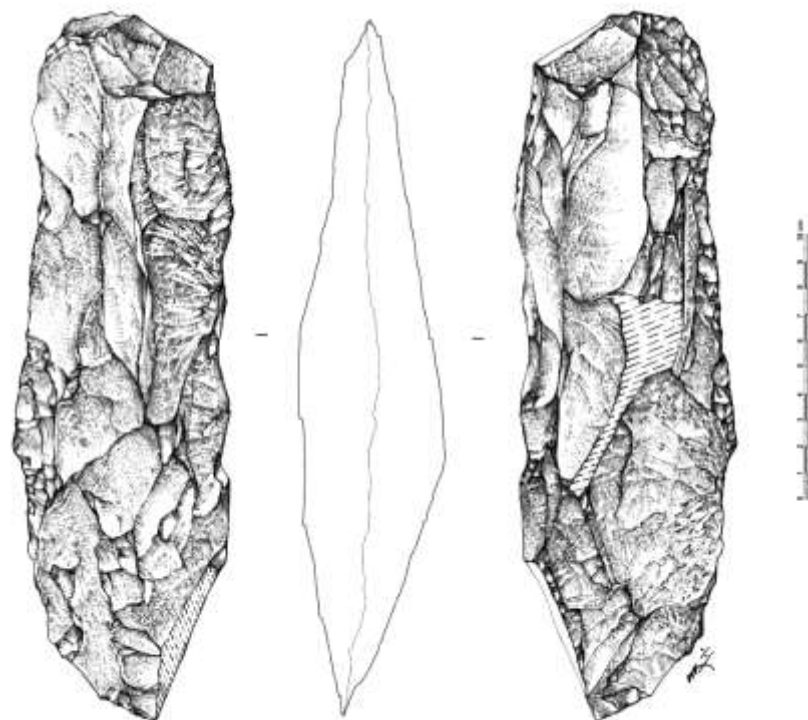
Outils lithiques

Fort

Abri sous roche •

Pétroglyphes •











Complexe  
bouddhique

0 500 m

Concentration  
principale de  
tombes

Concentration secondaire de tombes

Fort







**Murgi** is the most important rock art site in Ladakh it most probably dates back from the Bronze Age (about 5000 years old), its study is crucial at national level.

འུའ་རའམ་རྩམ་ར་ཡུལ་རྫོང་ས་ནང་གི་སུར་གྱི་ཞེས་པའི་ས་གནས་དེ་ནི་ལ་དུགས་ནང་ནས་རྫོང་པ་རྣམས་ཡོད་པའི་རི་མོའི་རྩ་ཆུལ་ཐོག་ཆེས་གལ་འགངས་ཆེ་བའི་ཡུལ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། རི་མོ་དེ་དག་ལས་མང་པོ་ཞིག་ཏུ་ལམ་འདས་པའི་མོ་ངོ་ལྷ་རྫོང་ཡས་མས་ཀྱི་རྫོན་ཏེ། ལི་མའི་དུས་རབས་(BronzeAge) ནས་ཡིན་ཅིང་པ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པས་དེ་དག་ཐོག་ཉམས་ཞིབ་བྱ་རྒྱུ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གདན་ཐོག་གནད་གཞི་ཆེ་བའི་ལས་དོན་ཞིག་ཡིན།

**Tirisha** presents one of the most ancient Buddhist complex in Nubra, its study will certainly gives clues about the introduction of Buddhism in the valley.

ཏི་རི་ཤི་ནི་འུའ་རའམ་རྩམ་ནས་གནའ་བོའི་དུས་ཀྱི་ནང་བའི་ལྷ་ཁང་སྐོས་སྤྲོད་ཤོས་ཀྱི་སྤུལ་ལྟ་ཡོད་པའི་གནས་ཤིག་ཡིན་པས་དེ་དག་གི་རྫོར་ཞིབ་དཔྱད་བྱས་པ་བརྒྱུད་དང་དང་གིས་ངེས་པར་དུ་རྫོན་དུས་ས་གནས་འདྲིར་གནས་པའི་ནང་པའི་རྫོར་ངོ་རྫོད་འབྱུང་བ་དང་། དེ་དག་གི་གནས་སྤངས་ཇི་ལྟར་ཡོད་རྫོར་གྱི་ལུངས་ལྷེ་མངོན་གསལ་ཞིག་ར་སྤོང་འབྱུར་བར་ངེས།

**Deskit Tingang** has one of the largest pre-Buddhist necropolis known in Ladakh, excavations on this site will undoubtedly enable to identify the cultural peculiarities of the valley.

བདེ་ཆེན་གྱི་ཏིང་ཐུང་ཞེས་པའི་ས་གནས་དེར། ལ་དུགས་སུ་ནང་པ་མ་བྱུང་གོང་གི་དུས་སུ་ཆེ་ཤོས་ནང་ནས་གཅིག་ཡོད་པ་ར་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་། ས་གནས་དེར་ས་གཞི་རྩོག་འདྲིན་གྱི་ལས་གཞི་བརྒྱུད། རྫོངས་འདྲིའི་གནའ་བོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ལུགས་ཚུ་ལ་དང་མཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དོན་གས་རྫོར་ངོ་རྫོད་འབྱུང་བར་ངེས་པ་ནི་མེ་ཆོས་བྱམ་པའི་རྫོ་ནས་བརྗོད་ཐུབ།

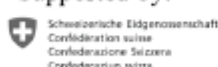
Phone: 01982-253143 (Archaeological Survey of India, Leh Mini Circle,Fort Road,Leh) Email: mafil.project@gmail.com



མཁའ་འཁོར་འཕེལ་བྱ་བུ་



Supported by:



Embassy of Switzerland in India



swissnex



## MAFIL - མ་ཕི་ལ་

Indo-French Archaeological Mission in Ladakh / MAFIL

རྒྱ་གར་དང་ཨ་རན་ས་གཞིའི་གཞིས་རྒྱུད་འབྲེལ་ལས་གྲུབ་པའི་གནའ་དངོས་སྤུལ་ཇུས་དབྱུང་རིག་ (Archaeology) དང་འབྲེལ་བའི་ལས་འགུལ།



MAFIL is the first ever official archaeological project in Ladakh.

It focuses for four years (2013-2016) on the Nubra valley.

MAFIL ཡང་ན་ཡེད་ཀྱི་ཚོགས་ཟེ་ནི། ལ་དུགས་ནང་གཞིས་རྒྱུད་འབྲེལ་གྱི་གནའ་དངོས་སྤུལ་ཇུས་དབྱུང་རིག་པ་ (Archaeology) དང་འབྲེལ་བའི་ལས་འཆར་དང་ཤོས་དེ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཡང་རྒྱ་གར་གཞིས་རྒྱུད་དང་ཨ་རན་ས་གཞིའི་གཞིས་མཉམ་འབྲེལ་ལས་གྲུབ་པའི་ཚོགས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། བསྐབ་རྒྱའི་ལས་འཆར་འདི་འུའ་རའམ་རྩམ་ནང་དུས་ལུན་ ༢༠༡༣ལོ་ནས་ ༢༠༡༦བར། མོ་ངོ་བཞི་ཡི་རིང་ལ་བསྐབས་ཚར་བ་བྱ་རྒྱའི་འཆར་གཞི་འདིངས་ཡོད།

དེ་བཞིན་ཚོགས་ཟེ་འདྲིའི་ཚོགས་མའི་ངོ་བོ་ནི་རྒྱ་གར་རྩྭ་གས་ཀྱི་འཕུས་ཟེ། དཔང་ཆ་ལྡན་པའི་ཚན་པ་ཞིག་ཟེ། རྒྱ་གར་ག་ནའ་དངོས་སྤུལ་ཇུས་དབྱུང་རིག་ལས་ཟེ། (Archaeological Survey of India) ཡིན་པ་དང་། ཟེ་ཚན་འདི་ནི།

རྒྱ་གར་དང་ཨ་རན་ས་གཞིའི་གཞིས་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ལས་འཆར་འདི་ལྷན་ཡོད་པའི་ལས་ཟེ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་འདི་ཉིད་ཐོག་མ་ར་རྩྭ་གས་ནས་མོ་ངོ་བཞི་ལྷན་གཅིག་དང་བྱེད་ཀྱི་ལྷན་ཟེ་ཡོད་ཅིང་། འདིས་རྒྱ་གར་རྩྭ་གས་ནང་ལས་གསུམ་བཞིན་ཡོད། དེ་བཞིན་ཨ་རན་ས་གཞིའི་གཞིས་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་ལས་འཆར་འདི་ཉི་ཤུའི་རིང་ལ། ལ་དུགས་ཀྱི་གནའ་བོའི་ལེགས་བྱང་དང་ཁྱད་ནིར་སྐོས་ལ་ཉམས་ཞིབ་དང་ཡིག་ཚར་ཐོ་བཞིན་བྱས་པ་བརྒྱུད་སྤང་རྫོབ་བྱེད་མཁན་ཚན་པ་ཞིག་ཡིན།





# Contributions

- Cartes: Q. Devers
- Dessins: M. Vernier et H. Forestier
- Clichés: MAFIL